

TÉNYEK és LÉNYEG rovat hírek a tudomány világából

Dr. Tárnok Zsanett

Az ADHD-val kapcsolatos tudományos rovat tartalmát alapvetően meghatározza az a múltban gyökerező kritika, miszerint az ADHD nem is létezik, ezért fontos ezt először tisztán látni. A lent olvasható több, mint nyolcvan elismert nemzetközi szakember és tudós által aláírt nyilatkozat kemény válasz erre a kritikára. Az ADHD létezése megkérdőjelezhetetlen, a diagnózis és a kezelés elmaradása pedig nemcsak az egyén életminőségében, kapcsolataiban, egészségét illetően, hanem globálisan a gazdaságban is súlyos károkat okoz.

Az ADHD és a tudomány

“...Nem győzzük hangsúlyozni, hogy az állítás, miszerint ADHD nem létezik, a tudomány mai állása szerint egyszerűen hamis. A legjelentősebb orvosi társaságok és egészségügyi kormányképviseletek is egyetértenek az ADHD létezésében, mely mellett számos cáfolhatatlan tudományos bizonyíték szól. Arra vonatkozóan, hogy hol szabjuk meg az egészség - betegség, pszichés zavar - határát, különböző megközelítések léteznek. Egyik fontos kritérium, hogy tudományosan bizonyítani kell, hogy a betegségben szenvedő egyént alapvető emberi mivoltában a betegség fizikai vagy pszichológiai módon korlátozza. Az ADHD által érintett területek normál körülmények között minden embernél kultúrától függetlenül kialakuló mentális mechanizmusok és képességek. Tudományos bizonyíték kell arra nézve is, hogy ez betegség által okozott hiányosság vagy kudarc jelentős hátrányt okoz az egyén számára. Ugyancsak bebizonyosodott az, hogy amennyiben az egyén adott fejlődési szintjének megfelelő életfunkciók károsodnak vagy hiányosak, a megbetegedések száma illetve a halálozási arány növekszik. Ezen életfunkciók között az elvárt fejlődési szintnek megfelelő tanulási képesség, a szociális kapcsolatok fejlődése, önbizalom, függetlenség, a családon belüli kommunikáció és funkcionálás szerepel.

Azzal, hogy számtalan tudós aláírta ezt a nyilatkozatot, igazolódik, hogy a világ vezető klinikusai és kutatói között nincs kétség afelől, hogy az ADHD-val komoly pszichológiai képességeket érintő hátrány jár, ami a legtöbb ADHD-s gyermeknél meg is jelenik. Tudományos kutatások százai bizonyítják azt a jelenlegi álláspontot, miszerint a viselkedés gátlása és a fenntartott figyelem az, amelyek központi szerepet játszanak a zavarban. De nincs kétség afelől sem, hogy az ADHD az életben fontos funkciók károsodásához vezethet, mint pl. a szociális kapcsolatok, tanulás, munka, családi kommunikáció, önbizalom, szociális normák, törvények betartása területén. Szintén bizonyíték van arra nézve is, hogy az ADHD-val rendelkezők nagyobb eséllyel esnek fizikai, vagy mérgező balesetek áldozatává. A fenti okok miatt tehát egyetlen orvosi, pszichológiai vagy tudományos társaság sem kérdőjelezi meg az ADHD legitim létezését.

Különböző tudományos eszközök segítségével mára már tudjuk, hogy a központi deficit az ADHD-ban szenvedőknél bizonyos specifikus agyi területekhez köthető (a frontális lebeny és kapcsolata a bazális ganglionokhoz és ezek kapcsolata a kisagyhoz). A legtöbb neurológiai kutatás kimutatta, hogy ADHD esetén ezeken a területeken kevesebb agyi elektromos aktivitást és stimulálás utáni reaktivitást láthatunk. Képzési eljárásokkal vizsgálva szintén hasonló eredményt találtak a kutatók: a kontroll csoporthoz képest ADHD esetén ezeken a területeken relatív kisebb agyi térfogatot illetve metabolikus aktivitást találtak.

Egy- és kétpetűjű ikreknél a gátlás és figyelem zavarának háttérében álló azonos pszichológiai mechanizmust ugyanúgy elsődlegesen örökletesnek találták számos országban (USA, Nagy Britannia, Norvégia, Ausztrália, stb.) végzett vizsgálatban. Ezen vonások általában, mint ahogy bármely pszichiátriai zavar esetében, a legnagyobb genetikai szereppel (70-95% vonásvariáció a populációban) öröklődnek, szinte olyan mértékkel, mint az ember testmagasságának genetikai meghatározottsága. A közelmúltban egy bizonyos gént összefüggésbe hoztak a zavarral, a további vizsgálatokat különböző tudományos kutatócsoportok több, mint 12 országban végzik világszerte.

Nagyszámú ikerkutatás igazolja, hogy a családi környezetnek nincsen szignifikáns elkülönítő hatása ezekre a vonásokra. Mindebből azonban nem következik, hogy az otthoni környezet, a szülők nevelési képessége, stresszes életesemények vagy a deviáns kortárshatások ne lennének érdekesek, és ne lenne hatásuk az ADHD-val diagnosztizált egyénekre. A genetikai tendenciák a környezettel való interakcióban jelennek meg. Ugyanígy az ADHD-soknál rendre más problémák és rendellenességek is megfigyelhetők, melyek közül néhány egyértelműen kapcsolatban áll a szociális környezettel. Ezek ellenére ki kell jelentenünk, hogy az ADHD háttérében álló nehézség nem egyedül ezeknek a környezeti faktoroknak az eredménye.

Mindezek alapján az itt felsorolt vezető nemzetközi kutatók növekvő bizonyosságot látnak a rendellenesség neurológiai és genetikai meghatározottságára vonatkozóan. A bizonyítékok, és hozzájuk kapcsolódó számtalan tanulmány, melyek a betegség okozta ártalmakat kutatják, valamint az a több száz vizsgálat, amely a gyógyszeres kezelés hatékonyságát méri, alátámasztják számos, - bár nem minden- esetben a zavar többoldalú terápiás megközelítésének szükségességét. Ez magába foglalja a gyógyszeres kezeléssel kombinált nevelési, családi és más szociális terápiát. Mindez szöges ellentétben áll a média minden tudományosságot nélkülöző kritikus megnyilatkozásaival, miszerint az ADHD egy csalás, és a gyógyszerelés értelme kérdéses, vagy éppenséggel elítélendő, valamint hogy az ADHD-val kapcsolatba hozott viselkedési zavarok valójában csupán otthonról hozott problémák, mint pl. a túlzott TV nézés, videó játékok, diéta, a szeretet és a figyelem hiányának, illetve a tanárok intoleranciájának eredményei.

Az ADHD nem egy jóindulatú zavar. Akik ettől szenvednek, azoknak az ADHD súlyos problémákat okozhat. Klinikai minták követéses vizsgálata azt mutatja, hogy a zavarban szenvedőket sokkal valószínűbben bocsátják el az iskolából (32-40%), ritkán fejezik be az egyetemet (5-10%), kevés, vagy egyáltalán nincs barátjuk (50-70%), alulteljesítenek a munkahelyükön (70-80%), antiszociális viselkedésűek (40-50%), dohányoznak, vagy az átlagnál több illegális kábítószerrel használnak. Ráadásul az ADHD-val felnövő gyerekek között magas a tizenéves terhesség (40%), a szexuális úton szerzett betegségek előfordulása (16%), túl gyorsan vezetnek, és több forgalmi balesetet okoznak, depressziósok (20-30%), személyiségzavaruk van (18-25%) és több száz más úton is félrecsúszik az életük.

Ezen komoly következmények ellenére a felmérések szerint az ADHD-ban szenvedők csupán fele részesül valamilyen kezelésben. A média itt alapvető segítséget tudna nyújtani. Ezt úgy tudná megtenni, ha a lehető legpontosabban és felelősségteljesen mutatná be az ADHD-t, és az azzal kapcsolatos kutatásokat, mialatt nem közvetíti a kritikusok és szélsőséges orvosok propagandáját, akik azt akarják mindenkivel elhitetni, hogy itt nincs is valójában semmilyen rendellenesség. Olyan történeteket publikálni, melyek arról számolnak be, hogy az ADHD egy kitalált zavar, vagy csupán napjaink Huckleberry Finn-jei és azok gondozóinak konfliktusa, ugyanolyan, mintha kijelentenék azt, hogy a Föld lapos, a gravitáció vitatható, és a kémia periódusos rendszere egy csalás. Az ADHD-t a médiának a tudományhoz hasonló realizmussal és pontossággal kellene bemutatnia, mint olyan valós fejlődési zavart, mely különböző és alapvető negatív hatással van azokra, akik ebben szenvednek, amiért sem ők, sem szüleik, sem tanáraik nem hibáztathatók. “

Az eredeti szöveg angolul a hivatkozásokkal és az aláírókkal megtalálható:

Nemzetközi Konszenzus Nyilatkozat az ADHD-val kapcsolatban Clinical Child and Family Psychology Review, Vol. 5, No. 2, June 2002 (fordította: Aczél Balázs, Tárnok Zsanett)
<http://russellbarkley.org/factsheets/Consensus2002.pdf>

További hasznos linkek:

Az ADHD érvényben lévő szakmai irányelve Magyarországon
http://www.hbcs.hu/uploads/jogszabaly/3273/fajlok/2020_EuK_19_szam_EMMI_szakmai_iranyel_v_1.pdf

Az ADHD diagnózisának és terápiájának érvényben levő európai konszenzusa (angolul)
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0924933818301962>

National Institute of Mental Health anyaga (angolul)
<https://www.nimh.nih.gov/health/topics/attention-deficit-hyperactivity-disorder-adhd/index.shtml>

Friss tudományos napi hírek az ADHD-ről (angolul)
https://www.sciencedaily.com/news/mind_brain/add_and_adhd/

Érdekességek a fejlesztés világából
<https://qubit.hu/2020/06/22/itt-az-első-videojatek-amit-receptre-irhatnak-fel-orvosok-gyerekeknek>

Mítoszok és tévhitek az ADHD-val kapcsolatban
<https://www.adhdkozpont.hu/az-adhd-rol/#mitoszok>

Dr. Russel A. Barkley Tények az ADHD-ről (angolul)
<http://www.russellbarkley.org/factsheets.html>

Vadaskert Alapítvány
Vadaskert Gyermekpszichiátriai Kórház és Szakambulancia
www.vadaskert.hu
www.vadaskertem.hu

Kérjük, adója 1%-ával támogassa a Vadaskert Alapítvány működését!
Adószámunk: 19007191-1-41